

**कापूस हंगाम २००५-२००६ मध्ये शेतकऱ्यांकडून
कच्चा कापूस खरेदी करण्याबाबत.**

महाराष्ट्र शासन,
शासन परिपत्रक क्रमांक-कापूस-१००५/प्र.क्र.१२७/१०-स
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ११ नोव्हेंबर, २००५.

वाचा :- १) शासन निर्णय क्रमांक-कापूस-१००५/प्र.क्र.१२७/१०-स, दिनांक २०.५.२००५.
२) शासन निर्णय क्रमांक-कापूस-१००५/प्र.क्र.१२७/१०-स, दिनांक ११.११.२००५.

शासन परिपत्रक :- संदर्भित शासन निर्णय दिनांक २० मे, २००५ अन्वये हंगाम २००५-२००६ मध्येही राज्यात कापूस खरेदी योजना राबविण्याचे धोरण शासनाने स्विकारले असून शासनातर्फे राज्यात उत्पादित झालेल्या कापसाची खरेदी ही केंद्र शासनाने विविध जाती व प्रतीच्या कापसाकरिता जाहीर केलेल्या हमी भावानुसार करण्यात येणार आहे. कापूस हंगाम २००५-०६ मध्ये कापूस खरेदी करण्यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत :-

- (१) हंगाम २००५-०६ ची कापूस खरेदी दिनांक ११ नोव्हेंबर, २००५ पासून सुरु करण्यात यावी.
- (२) इच्छुक खरेदीदार संस्थांना कापूस खरेदीची अनुज्ञप्ती (Licence) कृषि उत्पन्न बाजार समितीमार्फत देण्यात येईल.
- (३) सहकारी/खाजगी सूतगिरण्या, कापड गिरण्या, जिनिंग प्रेसिंग युनिट्स स्वतः किंवा त्यांच्या लिजधारकासआणि कॉटन कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया यांना कापूस खरेदीची अनुज्ञप्ती देण्यास व त्यासाठी त्यांना आवश्यक कागदपत्रांसह संबंधित कृषि उत्पन्न बाजार समितीस विहित नमुन्यात अर्ज करावा लागेल. असा अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर कृषि उत्पन्न बाजार समितीने अर्जासोबत घ्यावयाच्या कागदपत्रांची तपासणी करावी व अर्जदार संस्था अस्तित्वात असल्याची तसेच कापूस खरेदीसाठी अनुज्ञप्ती देण्यास पात्र आहे याची खात्री करून महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न खरेदी विक्री (नियमन) अधिनियम, १९६३ या कायद्यातील तरतूदीस अनुसरून संबंधितांना खरेदीची अनुज्ञप्ती देण्यात यावी.
- (४) कोणत्याही खरेदीदार संस्थांना वेगवेगळ्या कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या कार्यक्षेत्रात कापूस खरेदी करण्याची मुभा राहिल. मात्र त्यांना संबंधित कृषि उत्पन्न बाजार समितीकडून आवश्यक ती अनुज्ञप्ती मिळविणे बंधनकारक राहिल.

(५) कापूस खरेदी कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या अस्तित्वात असलेल्या किंवा अधिकृत केलेल्या मार्केट यार्डमध्ये लिलाव पद्धतीने करण्यात यावी. अशा मार्केट यार्डाच्या संस्थांना वेगवेगळ्या माध्यमांद्वारे व्यापक प्रसिध्दी देण्यात यावी.

मात्र कोणासही राज्य शासनातर्फे हंगाम २००५-२००६ करिता कापसासाठी निश्चित केलेल्या एकूण हमी दरांपेक्षा कमी दराने कापूस खरेदी करता येणार नाही अशी अट टाकण्यात यावी.

(६) कापूस विक्री करणाऱ्या शेतकऱ्यांना हमी किंमतमीची १०० टक्के रक्कम पंधरा (१५) दिवसांचे आंत नगदी/चेकने आदा करणे बंधनकारक राहिल. या तरतूदींचा भंग केल्यास संबंधितांवर आवश्यक ती कारवाई करण्यात येईल. यावर नियंत्रण ठेवण्याची जबाबदारी संबंधित कृषि उत्पन्न बाजार समितीची राहिल.

(७) बाजार समितीच्या पूर्व परवानगीशिवाय खरेदीदारास कापूस कोणत्याही स्थितीत बाजार समितीच्या कार्यक्षेत्राबाहेर नेता येणार नाही.

(८) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक/ग्रामीण विकास सहकारी बँकेची कर्जदाराची येणे कर्ज दर्शविणारी यादी संबंधित सहायक निबंधक/जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था यांनी कृषि उत्पन्न बाजार समितीकडे द्यावी. खरेदीदारांकडून सहकारी कर्जाची वसूली देय हमी किंमतीच्या ५० टक्केपर्यंत करण्यात यावी. (अल्प व मध्यम मुदत कर्जासाठी २/३ व दिर्घ मुदतीच्या कर्जासाठी १/३)

(९) खरेदी केलेल्या कापसासाठी खरेदीदारांमार्फत लिलावांनंतर देण्यात आलेली एकूण किंमत ही अंतिम किंमत असेल, त्याशिवाय खरेदीदारांकडून इतर कोणतीही रक्कम कापूस विक्री करणाऱ्यांस देय राहणार नाही.

(१०) खरेदीदार संस्थांनी खरेदी केलेल्या कापसाच्या पुढील प्रक्रीयेच्या गुणवत्तेची अथवा अन्य कोणतीही भौतिक अथवा वित्तीय जबाबदारी महाराष्ट्र राज्य सहकारी कापूस उत्पादक पणन महासंघ किंवा शासनाची राहणार नाही.

(११) खरेदीदार संस्थांनी गुंतविलेल्या फॅक्टरीमध्ये आवश्यकता असल्यास पणन महासंघास देखील कापूस खरेदी करता येईल व आवश्यकतेप्रमाणे पणन महासंघाच्या खरेदी केलेल्या कापसावर जिनिंग/प्रेसिंग करता प्राधान्य द्यावे लागेल अशी अट टाकण्यात यावी.

(१२) खरेदीदार संस्थांनी प्रत्येक आठवड्यातील केलेली एकूण खरेदी, त्याची खरेदी किंमत व अदा करण्यात आलेली किंमत, प्रक्रीयेबाबत स्थिती इत्यादी बाबतची माहिती विहित नमुन्यात कृषि उत्पन्न बाजार समिती व संबंधित कार्यक्षेत्रातील सहाय्यक निबंधक (सहकारी संस्था) यांना देखील देणे बंधनकारक राहिल, अशी अट टाकण्यात यावी.

(१३) कृषि उत्पन्न बाजार समितीने घातलेल्या कोणत्याही अटीचे उल्लंघन झाल्यास कापूस खरेदीची दिलेली परवानगी कोणतेही कारण नमूद न करता संपुष्टात आणण्याचा अधिकार कृषि उत्पन्न बाजार समितीस राहिल.

(१४) कोणत्याही कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांस लिलावात भाग न घेता कापूस पणन महासंघास सरळ पध्दतीने कापूस विकण्याची मुभा राहिल.

(१५) कृषि उत्पन्न बाजार समितीच्या स्तरावर अनुज्ञप्ती देण्याची पध्दत सुटसुटीत आणि सहकार्याची असावी व खरेदीदार संस्था कापूस खरेदीसाठी मोठ्या प्रमाणात पुढे येण्यासाठी टाकण्यात येणाऱ्या अटी जाचक असू नयेत.

(१६) कापूस खरेदी करिता सुरु करण्यात यावयाच्या खरेदी केंद्रे सुरवातीच्या कालावधीत मर्यादित ठेवण्यात याव्यात व आवश्यकतेनुसार शासन मान्यतेने कापूस खरेदी केंद्रामध्ये वाढ करण्यात यावी. कापूस पणन महासंघाने सुरवातीची केंद्रे कार्यान्वित करताना खरेदी केंद्रांची संख्या व स्थान निश्चित करण्यास मा.मंत्री (पणन) यांची मान्यता घ्यावी.

(१७) महाराष्ट्र राज्य सहकारी कापूस उत्पादक पणन महासंघाने प्रशासकीय व प्रक्रिया खर्चात जास्तीत जास्त काटकसर करावी, एकाच उद्दीष्टावरील अनावर्ती खर्च रुपये ५ लाखापेक्षा जास्त असल्यास त्यास शासनाची पूर्व मान्यता घ्यावी, जेणे करून योजनेस येणाऱ्या तूटीवर मर्यादा राहिल. प्रशासकीय खर्चात काटकसर करण्याच्या दृष्टीने महासंघाने दूरध्वनी, वाहन व इंधन इत्यादी खर्चावर मर्यादा घालावी आणि महासंघाच्या अधिकारी व कर्मचारी यांना देण्यात येत असलेल्या अनुषंगिक भत्त्यांमध्ये वाजवी कपात करावी व त्याबाबतचा अहवाल शासनास पाठवावा.

२. वरील दिलेल्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन संबंधीत कृषि उत्पन्न बाजार समितीने करावयाचे आहे. शासनाने स्विकारलेल्या धोरणाची यशस्वीपणे अंमलबजावणी करण्याचे दृष्टीने पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य यांच्या नियंत्रणाखाली स्थानिक तालुका सहायक निबंधक, सहकारी संस्था, जिल्हा उपनिबंधक आणि विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था यांनी वेळोवेळी आपल्या अधिनस्त यंत्रणेमार्फत योग्य ते नियोजन व नियंत्रण ठेवावे आणि कापूस खरेदी परवानगीसाठी किती अर्ज आले, किती अर्ज मंजूर झाले, किती प्रलंबित

आहेत व प्रलंबित असल्याबाबतची कारणे इत्यादी बाबत एक विहित प्रपत्रात दर तीन दिवसांनी माहिती पणन संचालकांना सादर करावी असेही शासनातर्फे आदेश देण्यात येत आहे.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००६०६०९१२४७४७००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(ज. आ. खवणेकर)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग.

प्रत -

- १) मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- २) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
- ३) मा. मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव (सर्व),
- ४) मुख्य सचिव,
- ५) वित्त विभाग/नियोजन विभाग/कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ७) कृषि पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- ८) अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य सहकारी कापूस उत्पादक पणन महासंघ म., नागपूर/मुंबई,
- ९) व्यवस्थापकीय संचालक, महा. राज्य सह.कापूस उत्पादक पणन महासंघ म., मुंबई,
- १०) कापूस उत्पादक विभागातील सर्व विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था.
- ११) कापूस उत्पादक विभागातील सर्व जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था.
- १२) कापूस उत्पादक विभागातील सर्व कृषि उत्पन्न बाजार समित्या.
- १३) कार्यासन (१-स), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय , मुंबई.
- १४) निवड नस्ती- १०-सी.
